

נושא: תנאי העסקה במערך שירותי ליווי נפשי באוניברסיטאות - השלכות על רווחת

הסטודנטים/ות

בשנים האחרונות, וביתר שאת מאז פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", חלה עלייה חדה בצורך במענים נפשיים בקרב סטודנטים/ות. נתוני הסקר שערכה התאחדות הסטודנטים בשנת 2025¹ מצביעים על כך שכ-25% מהסטודנטים והסטודנטיות פנו לקבלת סיוע נפשי, עלייה משמעותית לעומת 18% בלבד בשנת 2024. נתונים אלה משקפים מגמה ברורה של גידול בפניות לעזרה מקצועית, לצד עומס רגשי מתמשך הנובע מהמציאות הביטחונית, החברתית והאקדמית המורכבת.

מעבר לפניות שכבר התרחשו בפועל, כ-40% מהסטודנטים והסטודנטיות ציינו כי היו מעוניינים לקבל כלים, תמיכה או ליווי רגשי מקצועי במסגרת מוסד הלימודים. במקביל, נתונים נוספים מצביעים על כך שיותר ממחצית מהסטודנטים חווים תחושות משמעותיות של דאגה או מתח בעקבות המצב הביטחוני והפוליטי במדינה, וכי תחושות אלו מגבירות את הצורך בקבלת סיוע נפשי מקצועי.

המשבר המתמשך בתנאי ההעסקה של הפסיכולוגים והמתמחים במערכי שירותי הייעוץ והליווי הנפשי במוסדות האקדמיים בישראל² אינו רק סוגיה תעסוקתית, מדובר בראש ובראשונה בסוגיה בעלת השלכות ישירות על רווחתם, בריאותם הנפשית ויכולתם של סטודנטים וסטודנטיות להצליח בלימודיהם. על רקע נתונים אלו, חשוב להדגיש כי שירותי הייעוץ הפסיכולוגי באוניברסיטאות מהווים לעיתים קרובות קו ראשון ולעיתים אף נקודת המגע היחידה של סטודנטים עם מערכת בריאות הנפש. שירותים אלו מספקים הערכה, טיפול, ליווי והפניה, ומהווים גורם מרכזי במניעת נשירה מהלימודים ובסיוע לסטודנטים להתמודד עם מצבי לחץ, טראומה, קשיי הסתגלות ומשברי חיים.

בנוסף, חשוב להדגיש כי מרכזי הייעוץ הפסיכולוגי במוסדות האקדמיים מעניקים מגוון רחב של שירותים חיוניים לסטודנטים ולסטודנטיות, ובהם טיפול פסיכולוגי פרטני מסובסד, אבחונים פסיכודיאגנוסטיים, ייעוץ פסיכיאטרי, קבוצות תמיכה, סיוע בהתמודדות עם חרדת בחינות ועוד. מעבר לכך, שירותים אלו מהווים לעיתים קרובות האפשרות היחידה לקבל טיפול נפשי מקצועי ונגיש עבור סטודנטים מאוכלוסיות מוחלשות או בפריפריה החברתית-כלכלית, ובהן סטודנטים מהחברה הערבית, יוצאי אתיופיה, חרדים וסטודנטים המתמודדים עם קשיים כלכליים. עבור רבים מהם, האפשרות לקבל טיפול מסובסד במסגרת האקדמיה היא הדרך היחידה לפנות לעזרה מקצועית. לפיכך, פגיעה ביציבות מערך שירותי הייעוץ אינה פוגעת רק בזמינות השירות, אלא בראש ובראשונה דווקא באוכלוסיות הפגיעות ביותר במערכת ההשכלה הגבוהה.

למרות העלייה החדה בביקוש לשירותים אלו, מערכי הייעוץ נשענים כיום על מספר מצומצם יחסית של אנשי מקצוע, אשר מטפלים באלפי סטודנטים הזקוקים לסיוע. מצב זה יוצר עומס כבד על אנשי המקצוע ופוגע ביכולת המערכת לספק מענה בזמן ובאיכות הנדרשת. המצב מחמיר עוד יותר לנוכח תנאי ההעסקה והשכר הנמוכים של הפסיכולוגים במערכים האקדמיים, אשר אינם עומדים בקנה אחד עם תנאי ההעסקה במערכת הציבורית ואינם משקפים את רמת האחריות והמורכבות של העבודה הקלינית. כתוצאה מכך, עולה חשש ממשי לבריחת כוח אדם מקצועי ממערכי הייעוץ באקדמיה ולפגיעה ישירה בזמינות השירות עבור סטודנטים.

¹ סקר חוסן, התאחדות הסטודנטים/ות הארצית, 2025

² מכתב מנהלי השירות הפסיכולוגי באוניברסיטאות לעניין קידום החלת הסכם הפסיכולוגים החדש על השירותים הפסיכולוגים באוניברסיטאות, ינואר 2026

השלכות מצב זה אינן תיאורטיות בלבד. כבר כיום סטודנטים מדווחים על זמני המתנה ארוכים ועל קושי לקבל מענה. אם לא יימצא פתרון בהקדם, הפגיעה העיקרית תהיה בסטודנטים ובסטודנטיות - במיוחד באלו הזקוקים לסיוע נפשי בתקופה מורכבת זו. חשוב לזכור כי בשנת הלימודים הקרובה צפויים להגיע לאקדמיה גם צעירים רבים ששירתו ממושך במילואים, חלקם בתפקידי לחימה ממושכים, אשר צפויים להזדקק למענים נפשיים מותאמים.

בהיעדר מענים מספקים להתמודדות עם חרדה, טראומה ומצוקה נפשית, עולה גם הסיכון לפנייה לדפוס התמודדות לא בריאים. נתוני המרכז הישראלי להתמכרויות מצביעים על עלייה דרמטית בשיעור הישראלים המדווחים על שימוש בסיכון מוגבר בחומרים ממכרים – מ-10% בשנת 2018 ל-25% בשנת 2024. בקרב סטודנטים הסובלים מרמות גבוהות של חרדה או דיכאון נמצא כי השימוש בתרופות קשב שלא לפי הוראות רופא גבוה פי שניים בהשוואה לאחרים.

במציאות זו, שירותי התמיכה הנפשית באקדמיה אינם מותרות אלא תשתית בסיסית המאפשרת לסטודנטים ללמוד, להשתלב בחברה ולתרום למשק הישראלי. לאור כל האמור לעיל, התאחדות הסטודנטים והסטודנטיות הארצית קוראת לכלל הגורמים הרלוונטיים: הנהלות האוניברסיטאות, ועד ראשי האוניברסיטאות, משרד האוצר וההסתדרות לפעול בהקדם להשלמת הסדרת תנאי ההעסקה של הפסיכולוגים במערכי הייעוץ האקדמיים ולהבטיח כי השירותים הניתנים לסטודנטים יהיו זמינים, מקצועיים וברמה הראויה.

השקעה בשירותי בריאות הנפש לסטודנטים אינה רק מענה למצוקה מיידית - אלא השקעה ישירה בעתיד החברה והמשק בישראל.

בברכה,

התאחדות הסטודנטים והסטודנטיות הארצית